

ΓΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΕΟΡΤΑΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΑ 200 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ,
ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΑΪΚΩΝ ΤΟΝ ΙΟΥΛΙΟ ΤΟΥ 1821

ΕΟΡΤΑΣΜΟΙ

Ο Ιερός Ναός Παναγίας Φανερωμένης, με την συμπλήρωση 200 χρόνων από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης και το μαρτύριο των Ελλήνων Κυπρίων, κληρικών και λαϊκών τον Ιούλιο του 1821, προγραμματίζει διάφορες εορταστικές εκδηλώσεις.

Μεταξύ των δραστηριοτήτων του ναού περιλαμβάνονται, η έκδοση ημερολογίων του 2021 αφιερωμένα στα 200 χρόνια, επετειακών γραμματοσήμων και επετειακών ταχυδρομικών δελταρίων. Περιλαμβάνει επίσης επίσημες δοξολογίες, όπως την 25η Μαρτίου, μνημόσυνα και ακολουθίες για την 9η Ιουλίου, ομιλίες και έκθεση κειμηλίων του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού. Θα πραγματοποιηθούν επίσης συναυλίες με Βυζαντινούς ύμνους, Ελληνικά, δημοτικά και πολιτικά, (Κωνσταντινοπολίτικα) και άλλα τραγούδια αφιερωμένα στην Επανάσταση.

Θα λάβουν μέρος η Σχολή Βυζαντινής Μουσικής του Ναού, η χορωδία “Λεάνδρος Σίταρος” και η ορχήστρα και χορωδία της “Κιβωτού Ελληνικής Παραδοσιακής και Βυζαντινής Μουσικής”. Οι εκδηλώσεις θα κορυφωθούν με δύο θεατρικές παραστάσεις από το Θέατρο ΕΝΑ, με το ποιητικό αριστούργημα του Βασίλη Μιχαηλίδη “9η Ιουλίου”.

Εξαιτίας της πανδημίας δεν μπορούν να δοθούν στην δημοσιότητα συγκεκριμένες ημερομηνίες, οι οποίες και θα ανακοινώνονται σταδιακά.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΚΥΠΡΟΥ κ. κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Β΄ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΕΠΕΤΕΙΟ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΣΙΩΝ ΕΤΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΜΑΣ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑΣ

Ολοφώτεινο ανατέλλει εφέτος στη συνείδηση του Ελληνισμού το μεγαλείο της εθνικής μας παλιγγενεσίας. Διακόσια χρόνια μετά, η 25η Μαρτίου 1821, θρονιάζεται και πάλι στις ψυχές μας ως ο σπουδαιότερος ιστορικός σταθμός του νεώτερου ελληνισμού, ο οποίος, με τη λαμπρότητά του, μας φωτίζει στον δρόμο του χρέους και των υψηλών ιστορικών μας ευθυνών έναντι της πολυφίλητης Πατρίδας μας και της Ελευθερίας της.

Βέβαια, κατά τα τετρακόσια χρόνια της «πικρής σκλαβιάς» ο ελληνισμός ουδέποτε έχασε την εσωτερική του ελευθερία, «το ποδάρι είχε δεμένο, αλλά ελεύθερη καρδιά». Την ιστορική αυτή αλήθεια, άλλωστε, μάς την διακήρυξε και ο ελευθερωτής των ραγιάδων, ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης: «Το Γένος δεν υποδουλώθηκε ποτέ στους Τούρκους. Είχε πάντα τον βασιλιά του, τον στρατό του και τα κάστρα του! Βασιλιάς του; Ο μαρμαρωμένος Βασιλιάς! Στρατός του; Οι Αρματολοί και οι Κλέφτες. Κάστρα του; Η Μάνη και το Σούλι». Και τίθεται το ερώτημα. Ποιες ήταν εκείνες οι δυνάμεις που κράτησαν όρθια την ψυχή του Γένους μας στους μαύρους εκείνους αιώνες της σκλαβιάς;

Η δύναμη εκπορευόταν από την ιστορική παράδοση όπου ήταν βαθύτατα ριζωμένη στην ψυχοσύνθεση του κάθε Έλληνα. Ακόμη και μέσα στους αιώνες της μαύρης σκλαβιάς η πίστη προς την ελευθερία τον συνόδευε και λειτουργούσε ως μία ενδόμυχη βίωση, η οποία πολλάκις μετουσιώθηκε σε επαναστάσεις για την απόκτηση της. Αυτήν την ιστορική παράδοση ήλθε να ενισχύσει κατά ένα μυσταγωγικό και θεϊκό τρόπο η χριστιανική μας πίστη, η οποία παράλληλα με την πνευματική ελευθερία του ανθρώπου δίδασκε και την πολιτική του ελευθερία. Ιστορική παράδοση, αρχαία και βυζαντινή συναρμόστηκαν με τη χριστιανική μας πίστη σε μια ενιαία εσωτερική δύναμη που καλλιεργούσαν και οδηγούσαν την ψυχοσύνθεση του Έλληνα στην πολυπόθητη ελευθερία του, η οποία θα του επέτρεπε να αναδημιουργήσει τον πολιτισμό του και να λατρεύσει ελεύθερα τον εκουσίως παθόντα και ταφέντα και αναστάντα Κύριο μας.

«Η σωτήρια συμβολή της Εκκλησίας μας για την προφύλαξη του Έθνους μας και τη διατήρηση της εθνικής μας συνειδήσεως ελαμψαν ιδιαίτερος στα μαύρα χρόνια της τουρκικής σκλαβιάς. Στους δίσεκτους εκείνους αιώνες η συνύφανση του Έθνους και της Εκκλησίας ήταν απόλυτη, ολοκληρωτική. Η Εκκλησία ήταν η σανίδα της σωτηρίας, η άγκυρα της ασφαλείας, η κιβωτός, η στοργική τροφός του Γένους...».

Δύο «ΧΑΙΠΕ» διαλαλούν τα μεγάλα μηνύματα της ιστορικής πορείας του Ελληνισμού. Το «ΧΑΙΠΕ ΚΕΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗ ΜΑΡΙΑ» και το «ΧΑΙΠΕ Ω ΧΑΙΠΕ ΛΕΥΤΕΡΙΑ». Το πρώτο εκφράζεται από τα χείλη του αρχαγγέλου Γαβριήλ και ευαγγελίζεται το μέγα της σωτηρίας του ανθρώπινου γένους κεφάλαιο. Το δεύτερο διαλαλείται από τα επαναστατημένα χείλη των Ελλήνων και προοιωνίζεται την πολυπόθητη ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ από τα δεσμά των τετρακοσίων χρόνων της τουρκικής σκλαβιάς.

Ο κυπριακός Ελληνισμός, εμπνευσμένος από τα ίδια ακριβώς ιδανικά, προσέφερε και αυτός το δικό του αίμα στον τιτάνιο εκείνο απελευθερωτικό Αγώνα. Το φιλελεύθερο πνεύμα της Εθνεγερσίας του 1821 συνεπήρε και τις καρδιές του κυπριακού λαού. Τούτη τη φλόγα τη θεϊκή την ένωσε ο κατακτητής και ήθελε να την κατασβήσει προτού γίνει φωτιά για την πολυπόθητη Λευτεριά. Και γνώριζε πολύ καλά ότι σε κάθε κίνημα εθνικό τη σκυτάλη την κρατούσε η Μητέρα του λαού μας, η Εκκλησία. Γι' αυτό ο Τούρκος διοικητής Κιουτσιούκ - Μεχμέτ συλλαμβάνει τον Αρχιεπίσκοπο Κυπριανό, τους λοιπούς Αρχιερείς και όλους τους προύχοντες του τόπου, συνολικά 486, και τους θανατώνει «ως σφάγια ιερά και ως άμωμους άρνες», προκειμένου να προλάβει οιαδήποτε εξέγερση.

Η 9η Ιουλίου 1821 αποτελεί ένα μεγάλο ιστορικό σταθμό στην ιστορία της ιδιαίτερής μας πατρίδας και την πιο ιερή σπονδή στον βωμό της Ελευθερίας. Έκτοτε η θυσία του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού, και των Μητροπολιτών Πάφου Χρυσάνθου, Κιτίου Μελετίου, Κυρηναίας Λαυρεντίου, του Ηγουμένου Κύκκου Ιωσήφ, του Αρχidiaκόνου Μελετίου, του Οικονόμου Δοσιθέου της ιεράς Μονής Τιμίμου Σταυρού Ομόδους και των άλλων προυχόντων της τλήμονος Πατρίδας μας αποτελεί για τον Ελληνισμό της Κύπρου μία φωτεινή ιστορική πηγή, η οποία τον εμπνέει στους δρόμους του χρέους για την πολυπόθητη ελευθερία της πατρίδας μας.

Ο εθνικός μας ποιητής Βασίλης Μιχαηλίδης στο ποίημά του «9η Ιουλίου του 1821», με πολύ παραστατικό τρόπο έχει απαθανάτισει την ηρωική στάση του εθνομάρτυρα αρχιεπισκόπου Κυπριανού, ο οποίος αρνήθηκε να εγκαταλείψει το ποιμνίο του για να σώσει τη ζωή του, και παρέμεινε πιστός στους λόγους του Κυρίου: «ο ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθεισιν ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ιωάν. 10,11). Να, η υπερήφανη και αυτοθυσιαστική του απάντηση για την απέθαντη Ρωμοσύνη: ... Θέλω να μείνω, Κκιόρ-ογλου, τζι ας πα' να με σκοτώσουν, ας με σκοτώσουν εμέν τζι οι άλλοι να γλυτώσουν. Παρά το γαΐμαν τους πολλούς εν' κάλλιον του πσκοπόπου. Η Ρωμοσύνη εν φυλή συνότηζιαιρη του κόσμου, κανένας δεν εβρέθηκεν για να την ι-ξηλείψη, κανένας, γιατί σιέπει την που τα 'ψη ο Θεός μου. Η Ρωμοσύνη εν να χαθή, όντας ο κόσμος λείψει!

Αλήθεια, πόσο δικαιώνεται εδώ ο εμβριθέστατος ιστορικός Ιωάννης Χάκκετ, ο οποίος επιγραμματικά έγραψε: «...Η Κυπριακή Εκκλησία διετήρησε τήν λυχνίαν της Πατρίδος καί της Ορθοδοξίας σταθερά άσβηστη καί εις χρόνους κατά τούς οποίους χωρίς τήν Εκκλησίαν η λυχνία αύτη θά είχε πρό πολλών αιώνων σβηστεί...».

Γιορτάζοντας και τιμώντας εφέτος τα διακόσια χρόνια της εθνικής μας παλιγγενεσίας, έχουμε ιερότατο χρέος να αναβιώσουμε συνεχώς, και μάλιστα κατά τρόπο πολύ έντονο, όλες εκείνες τις διαχρονικές αξίες για τις οποίες οι πρόγονοί μας έχυσαν το αίμα τους και να συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε συνεχώς γι' αυτές, μέχρις ότου η Δικαιοσύνη και η Ελευθερία διαλάμψουν και στους γλαυκούς ουρανοίς της Πατρίδας μας.

Ιδιαίτερα, εμείς οι Έλληνες της Κύπρου, οι οποίοι δεχόμαστε συνεχώς απειλές από τον ίδιο βάρβαρο κατακτητή για τουρκοποίηση της πεφιλημένης μας Πατρίδας, επιβάλλεται να κρατήσουμε το ελληνοχριστιανικό μας φρόνημα ακμαίο και κατακόρυφο, και με πίστη στα δίκαια του Αγώνα μας να αγωνιζόμαστε συνεχώς, ώστε να παραδώσουμε στις επόμενες γενεές μια πατρίδα ελεύθερη στην οποία οι κάτοικοί της να ζήσουν «με Αρετή, ως τίμοι και αγαθοί άνθρωποι», προάγοντες όλες εκείνες τις αξίες του πολιτισμού, τις οποίες ως ελληνισμός δημιουργήσαμε και παραδώσαμε στην ανθρωπότητα.

Ευχέτης προς Κύριο

Το Κέντρο Χρισόστομος

Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου

18 Νοεμβρίου 2020

200 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ, ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΑΪΚΩΝ ΤΟΝ ΙΟΥΛΙΟ ΤΟΥ 1821

Η επέτειος της Ελληνικής Επανάστασης εορτάζεται κάθε χρόνο την ημέρα του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, στις 25 Μαρτίου, ημέρα κατά την οποία πανηγυρίζει ο ναός μας και στον οποίο τελείται η επίσημη δοξολογία. Η συγκεκριμένη ημέρα είναι εξόχως συμβολική, αφού αναγγέλλει την απελευθέρωση του ανθρωπίνου γένους λόγω του γεγονότος του Ευαγγελισμού και της έλευσης στον κόσμο του Σωτήρος Χριστού.

Φέτος, συμπληρώνονται 200 χρόνια (1821 - 2020) από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης και του μαρτυρίου των Ελλήνων Κυπρίων, κληρικών και λαϊκών τον Ιούλιο του 1821. Πρόκειται για δύο πολύ σημαντικά γεγονότα που σημάδεψαν την Κύπρο και εν γένει τον Ελληνισμό, σηματοδοτώντας τη δημιουργία του ελληνικού κράτους και τη συνέχιση του μακροχρόνιου Αγώνα απελευθέρωσης της Κύπρου (από τους Τούρκους και στη συνέχεια από τους Άγγλους) και επανένταξης της στον εθνικό κορμό.

Η πίστη προς τον Χριστό, η αγάπη προς την πατρίδα, η κοινή γλώσσα και το ένδοξο ιστορικό παρελθόν, ήταν εκείνα που ξεσήκωσαν τους Έλληνες εναντίον της πανίσχυρης τότε οθωμανικής αυτοκρατορίας. Αυτή τη μοναδική επέτειο της Εθνικής Παλιγγενεσίας και Ελευθερίας εορτάζουμε με κάθε λαμπρότητα και εμπνεόμαστε από αυτή, έτσι ώστε να συνεχίσουμε τον Αγώνα για απελευθέρωση της κατεχόμενης γης μας.

Αρωγούς στην προσπάθεια μας αυτή έχουμε τους Μάρτυρες της Πίστεως και της Πατρίδας, με προεξάρχοντα της χορείας τον αρχιεπίσκοπο Κύπρου (1810 - 1821) Κυπριανό τον Μαχαιριώτη. Ο ναός της Φανερωμένης κανχάται εν Κυρίω, γιατί στον περὶβόλο του βρήκαν τόπο αναπαύσεως τα μαρτυρικά

Λεπτομέρεια εικόνας εξοφύλλου

λείψανα του αρχιεπισκόπου Κυπριανού, των μητροπολιτών Χρυσάνθου Πάφου, Μελετίου Κιτίου, Λαυρεντίου Κυρηναίας, του ηγουμένου Κύκκου Ιωσήφ, Αρχidiaκόνου Μελετίου και των λαϊκών Γ. Μασούρα, Π. Οικονομίδη, Μ. Γλυκή, Π. Πιεράκη, Ι. Αντωνόπουλου, Κ. Βοσκού, Ν. Ζωγράφου, Ν. Σολωμή, Σ. Συμεόπουλου, Χρ. Κουρτελλάρη. Σεμνύνεται ακόμη και για τον Οικονόμο του ναού μας Λεόντιο, ο οποίος βρήκε, επίσης, μαρτυρικό θάνατο στις 10 Ιουλίου 1821.

Αυτούς τους αγωνιστές και μάρτυρες επιθυμούμε να τιμήσουμε, παρακαλώντας τους στις προσευχές μας να είναι πρεσβευτές προς Κύριον. Έτη πολλά να έχετε, ευλογημένα και πανευφρόσυνα από την Υπέρμαχο και Ακαταμάχητο Στρατηγό, την Παναγία τη Φανερωμένη!

Εκκλησιαστική Επιτροπή Ιερού Ναού Παναγίας Φανερωμένης

ΤΟ ΜΑΥΣΩΛΕΙΟ ΤΩΝ ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΩΝ ΤΟΥ 1821 ΚΑΙ Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Την 9ην Ιουλίου 1821 οι Τούρκοι δυνάσται της Κύπρου κρέμασαν και σφαγίασαν στην Πλατεία Σεραγίου, στην Λευκωσία, τον Αρχιεπίσκοπο Κυπριανόν, τους τρεις Αρχιερείς, Πάφου Χρύσανθον, Κιτίου Μελέτιον, Κυρηναίος Λαυρέντιον, Προκρίτους και αρκετούς λαϊκούς. Ο αριθμός των θυμάτων της 9ης Ιουλίου παραμένει άγνωστος.

Μερικοί από τους ιερωμένους και τους προεστούς είχαν την τόλμη να επισκεφθούν τον Τούρκο Διοικητή Κουτσοúk Μεχμέτ και να του ζητήσουν άδεια να θάψουν τους μάρτυρες. Η άδεια δόθηκε με τη συμφωνία να ταφούν οι νεκροί τη νύκτα. Περιμάζεψαν τα νεκρά σώματα του Αρχιεπισκόπου, των τριών Επισκόπων, του Αρχιδιακόνου της Αρχιεπισκοπής και του Ηγουμένου Κύκκου μαζί με τα σώματα 10 άλλων προεστών και τα έθαψαν στον περιβόλο, πίσω από το ιερό του μικρού τότε ναού της Φανερωμένης, εις δύο χωριστούς τάφους.

Το 1873, όταν τελείωσε το κτίσιμο του σημερινού μεγαλοπρεπούς ναού, τα ιερά οστά κατετέθησαν εντός κενοταφίου κάτω από την Αγία Τράπεζα. Μαρτυρία τούτου είναι η υπάρχουσα μαρμάρινη πλάκα με την εξής επιγραφή:

“Έν τω υπο την Ιεράν ταύτην Τράπεζαν κενοταφίω κείνται τα οστά των κατά το έτος 1821 Ιουλίου 9-10 απαγχονισθένων και καρατομηθέντων Ιερωμένων και Λαϊκών και εντός του περιβόλου της Φανερωμένης ενταφιασθέντων. Ανακαινισθείσης της Εκκλησίας εν έτει 1872-73 ανεκομήθησαν εκ του προτέρου αυτών και τα Ιερά Οστά των τότε θανατωθέντων και ετέθησαν

ως ανωτέρω είρηται εις μνημόσυνον αυτών αιώνιον. Τα ονόματα αυτών εισί ταύτα: Κυπριανός Αρχιεπίσκοπος, Χρύσανθος Πάφου, Μελέτιος Κιτίου, Λαυρέντιος Κυρηνείας, Μελέτιος Αρχιδιάκονος, Γ. Μασούρας, Π. Οικονομίδης, Μ. Γλυκός, Π. Πιεράκης, Ιω. Αντωνόπουλος, Κ. Βοσκός, Ν. Ζωγράφος, Σ. Σολωμής, Σ. Συμεόπουλος, Χριστόδ. Κουρτελλάρης, Ιωσήφ Ηγούμενος Μ. Κύκκου”.

Με τη συμπλήρωση 100 χρόνων από την Ελληνική Ανεξαρτησία, ο Αρχιεπίσκοπος Κύριλλος Γ', ανέλαβε την πρωτοβουλία δια την κατασκευή μνημείου δια την φύλαξη των Ιερών Οστών. Κατόπιν κοινής Συνεδρίας της Ιεράς Συνόδου και της Επιτροπής του Ι. Ν. Φανερωμένης, την 31ην Μαρτίου 1929, απεφασίσθη όπως, το μνημείο τούτο ιδρυθεί στον περίβολο του Ι. Ν. Φανερωμένης, την δαπάνη του μνημείου ανέλαβαν να πληρώσουν το 1/3 η Αρχιεπισκοπή, το 1/3 οι Θρόνοι Κιτίου και Κυρηνείας και Μ. Κύκκου και το 1/3 ο Ναός Φανερωμένης.

Το σχέδιο εκπονήθη από τον καθηγητή της Βυζαντινολογίας Γεώργιο Σωτηρίου, το έργο εκτέλεσε ο Αθηναίος γλύπτης Γ. Δημητριάδης από μάρμαρο Πεντέλης. Το επίγραμμα που κοσμεί το μνημείο είναι του Κύπριου Καθηγητή Πανεπιστημίου Αθηνών Σίμου Μενάρδου.

Το μνημείο που έχει σχήμα Βυζαντινού κιβωρίου με τρούλο, τοποθετήθηκε σε κρηπίδα από δαντελωτά κομμάτια βράχων από τες ακτές της Κερύνειας, όπου σύμφωνα με την παράδοση κατέπλευσε μυστικά κατά τον αγώνα του 1821 ο πυρπολητής Κωνσταντίνος Κανάρης δια να μεταφέρει οικονομική βοήθεια από την Κύπρο στην αγωνιζόμενη δια απελευθέρωση Ελλάδα.

Στην Ανατολική πλευρά του παριστάνεται ανάγλυφος δικέφαλος αετός, που σκεπάζει με τα φτερά του τον Ναό της Αγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως και την Ακρόπολη των Αθηνών, συμβολίζοντας την ιδέα της Ελευθερίας, για την οποίαν θυσιάστηκαν οι Εθνομάρτυρες του 1821. Στο μέτωπο του τόξου είναι χαραγμένο το όνομα του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού. Στη Δυτική πλευρά παριστάνεται σύμπλεγμα

Το Μανωλείο των Μαρτύρων της 9ης Ιουλίου 1821, Γεώργιος Δημητριάδης (1930) στον περίβολο του Ι. Ν. Παναγίας Φανερωμένης

όπλων και άγκυρας που συμβολίζουν τον αγώνα και τες χρονολογίες 1830 που επραγματοποιήθη η ίδρυση του Ελληνικού κράτους και το 1930 που έγινε η κατασκευή και τα Αποκαλυπτήρια του Μανωλείου. Στο μέτωπο του τόξου είναι χαραγμένο το όνομα του Εθνομάρτυρα Μητροπολίτη Πάφου Χρυσάνθου. Στες άλλες δύο πλευρές παριστάνονται ιπτάμενοι Άγγελοι να κρατούν τες ιερές μίτρες των σφαιγιασθέντων, συμβολισμός της αθάνατης μνήμης τους. Στη Νότια πλευρά είναι χαραγμένο το όνομα του Μητροπολίτη Κιτίου Μελετίου και στη Βόρεια το όνομα του Μητροπολίτη Κυρηναίας Λαυρεντίου.

Κάτω από το θόλο του κιβωρίου τοποθετήθηκε κάλπη την οποία σκεπάζει Ελληνική σημαία, συμβολίζοντας την στοργή της πατρίδας. Δάφνινο στεφάνι σε μαρμάρινη πλάκα ανάγλυφο στην Ανατολική πλευρά, τονίζει το επίγραμμα του Κύπριου Καθηγητή Σίμου Μενάρδου:

**Ω ΘΥΤΑΙ ΑΙΝΑ ΤΙΘΕΝΤΕΣ ΙΔ' ΑΛΛΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ
ΙΡΟΙ ΟΥΡΑΝΟΘΕΝ ΠΑΤΡΗ, ΝΥΝ ΔΟΤ' ΕΛΕΥΘΕΡΙΗΝ**

«Ω σεις Αρχιερείς που θυσιασθήκατε ένδοξα και οι άλλοι ιεροί μάρτυρες από τον ουρανό στην πατρίδα, τώρα δώστε ελευθερία».

Την 9ην Ιουλίου 1930, ημέρα Τετάρτη, έγινε συλλείτουργο από τα μέλη της Ιεράς Συνόδου στον Ι. Ν. Φανερωμένης στο τέλος δε της λειτουργίας έγινε με επιβλητικότητα το μνημόσυνο των Εθνομαρτύρων μέσα στο Ιερό Βήμα και γύρω από την λάρνακα που περιείχε τα Ιερά Οστά.

Μετά έγινε η ανακομιδή των ιερών λειψάνων στο κενοτάφιο του Μανσωλείου, ενώ οι καμπάνες όλων των εκκλησιών της Λευκωσίας κτυπούσαν πένθιμα. Ακολούθησε επιμνημόσυνος εκκλησιαστική τελετή ανωθέν της λάρνακας από μωσαϊκό, η οποία κατασκευάστηκε εντός του κενοταφίου του Μανσωλείου. Επίσης, στο κενοτάφιο τοποθετήθηκε και η μαρμάρινη αναθηματική πλάκα. Ακολούθησε προσφώνησις εκ μέρους του Αρχιεπισκόπου Κυρίλλου Γ' ο οποίος απεκάλυψε το μνημείο και κατέθεσε στέφανον εκ μέρους της Εκκλησίας και του λαού. Ύστερα μίλησε καταλλήλως ο Μητροπολίτης Κιτίου Νικόδημος εκ μέρους της Εκκλησίας και ο Βουλευτής Γεώργιος Χατζηπαύλου εκ μέρους του λαού. Μετά ο εθνικός ποιητής Δημήτρης Λιπέρτης απήγγειλε επίκαιρο ποίημά του "Στους Τζυπριώτες μάρτυρες της 9ης Ιουλίου 1821". Την ύψωση της σημαίας χαιρέτησαν 21 ολμοβολές, ενώ η Φιλαρμονική ανέκρουε τον Εθνικό Ύμνο και οι καμπάνες κτυπούσαν χαρμόσυνα.

Από το 1930 μέχρι σήμερα οι εκάστοτε Επιτροπές του Ι. Ν. Φανερωμένης τελούν επίσημη Αρχιερατική Λειτουργία εντός του ναού και επιμνημόσυνη δέηση στον χώρο του Μανσωλείου κατά την 9η Ιουλίου ή την Κυριακή προ της 9ης προς διατήρηση της Ιστορικής μνήμης της θυσίας των Ιερομαρτύρων του 1821 στον συνεχή αγώνα του Κυπριακού λαού δια Ελευθερία και Δικαιοσύνη.

*Από το αρχείο της Ήλνδίας Δ. Πρωτοπαπά
Εκκλησιαστική Επίτροπος Φανερωμένης - Ιούλιος 2012*

* Σημ. Στο κείμενο διατηρείται η ορθογραφία της συγγραφέως.

ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ ΚΑΙ Η ΕΠΤΑΚΑΝΔΗΛΟΣ

Τις σφαγές των Κυπρίων ιεραρχών και των προκρίτων κατά τον Ιούλιο του 1821 ακολούθησαν εξισλαμισμοί, δημεύσεις περιουσιών και εκκλησιαστικών καθιδρυμάτων, λεηλασίες και καταστροφές. Εκκλησίες βεβηλώθηκαν και μετατράπηκαν σε μουσουλμανικά τεμένη. Στο στόχαστρό τους μπήκε και ο πάνσεπτος ναός της Φανερωμένης. Όμως, άλλα ο άνθρωπος βούλεται και άλλα ο Θεός κελεύει. Η Παναγία ως άλλη Σώτηρα επέστη και έσωσε τον ναό της! Ιδού το θαύμα: «Μανιώδης από την ανθελληνική του λύσσα ο Κιουτσιούκ-Μεχμέτ μεταξύ των άλλων του τερατουργημάτων ήθελε να διαπράξει και τούτο. Επιθυμεί να μετατρέψει εις τζαμίον την εν Λευκωσία εκκλησία της Παναγίας της Φανερωμένης. Τούτο γνωσθέν επροκάλεσε ως ην επόμενο αγωνία και φρικίαση εις πάντας τους χριστιανούς. Τότε οι περί του ναού ενδιαφερόμενοι από φόβο μετέφερον κρυφίως εις την Αρχιεπισκοπή προς φύλαξιν τα τε ιερά άμφια και σκεύη. Εγεννήθη σκέψις να μεταφερθούν και οι εικόνες, αλλ' η ιδέα αυτή εγκατελείφθη, διότι υπήρξαν οι γνωματεύσαντες να μείνουν αι εικόνες και «ας δείξουν το θαύμα τους». Καλύψαντες λοιπόν αυτάς δια μελανού σκεπάσματος τας εγκατέλειψαν και ανέμενον μετά τρόμου την φρικιαστική αύριο καθ' ην θα ελάμβανε χώραν το φρικαλέο ανοσιούργημα.

Επήλθε τέλος η νύξ της παραμονής της φρικιαστικής αύριον. Τας ψυχάς των χριστιανών κατείχεν η αγωνία, αλλ' η χάρις της βαστασάσης τον βαστάσαντα πάντα διεφύλαξε τον ιερό ναό από του μολύσματος.

Ο Κιουτσιούκ-Μεχμέτ εκοιμήθη με το χαρέμι του ήσυχος. Η αγγελική του ψυχή δεν είχε τύψεις! Αίφνης λοιπόν την νύκτα εγείρεται της κλίνης περίτρομος και διηγείται εις την χανούμισσάν του, ότι ηγέρθη κατόπι τρομακτικού ονείρου και αρχίζει να διηγείται τούτο εις αυτή. Καθ' ην στιγμήν όμως ηγέρθη ούτος ταυτοχρόνως ηγέρθη και η χανούμισσα, ήτις αρχίζει να λέγει ότι και αυτή ηγέρθη περίτρομος ιδούσα το αυτό όνειρον.

Η επτακάνδηλος στον Ι. Ν. Παναγίας Φανερωμένης (1856)

Ηουχάζουν από την πρώτη συγκίνηση και επαναλαμβάνουν τον ύπνο των, οπότε μετ' ολίγον επανεγείρονται περισσότερο τρομαγμένοι και επαναλαμβάνουν την αυτήν στιχομυθία. Κοιμούνται πάλι και η φρικίαση από το όνειρο τους καταλαμβάνει εκ τρίτου εις μεγαλύτερο βαθμό.

Επί τέλους εξημερώνει και ο Κιουτσιούκ-Μεχμέτ παραλαβών τον Μεττέσαγαν και τον Ταχίραγαν μεταβαίνουν εις τον ναό. Εκεί αντί να επιτεθεί ως άγρια λαίλαψ, ζητεί από τους εν των ναώ μεγάλην λαμπάδα, την οποίαν και πλήρωσεν ακριβά, πλησιάσας προς τα σκεπασμένας εικόνας αρχίζει να ανασηκώνει το σκέπασμα και να ζητή πληροφορίας περί μιας εκάστης εικόνας. Όταν έφθασε προ της εικόνας της Παναγίας εξήτησε και περί αυτής πληροφορίας. Μόλις δε του είπον ότι είναι «η Μεϊρέμ ανά» (Μαρία, μητήρ του Χριστού – Παναγία) εξέβαλε φωνήν και είπε «πού-τουρ» και ήναψε την λαμπάδα και φυγών έδωκε διαταγάς να μη πειραχθή ο ναός και να μείνει εκκλησία της «Μεϊρέμ ανά». Και ούτως εσώθη από την βεβήλωση η εκκλησία της Φανερωμένης και μετ' αυτής βεβαίως και ολόκληρος η συνοικία, ήτις θα εξετουρκίζετο».

Ο Κιουτσιούκ-Μεχμέτ χάρισε στον ναό της Φανερωμένης ασήμι και με αυτό κατασκευάστηκε το 1856 η Επτακάνδηλος τριφουρένια κανδήλα, βάρους 5,95 κιλών και ύψους 70 εκ. εις ανάμνηση της θαυμαστής επέμβασης της Θεοτόκου. Η Επτακάνδηλος κατασκευάστηκε από το Χ" Ιωάννη Γ. Ελευθεριάδη, ο οποίος ονομαζόταν Κουγιουμτζής.

Κ.Δ. Χριστοφίδη, *Πανηγυρικών Λεύκωμα, επί τη τελετή των αποκαλυπτηρίων της προτομής του Εθνομάρτυρος Κυπριανού εν τη γενετήρα αυτού Στροβόλω την 27ην Απριλίον 1930, Λευκωσία 1929.*

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ,
Ο ΜΑΡΤΥΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ.
ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΚΕΙΜΗΛΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ

Εντός Ιερού Ναού Παναγίας Φανερωμένης, Λευκωσία
Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2021

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή και οι ιερείς του ναού της Παναγίας Φανερωμένης στη Λευκωσία στο πλαίσιο των εορταστικών εκδηλώσεων για τα 200 χρόνια από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης και το Μαρτύριο της 9ης Ιουλίου 1821, διοργανώνουν την περιοδική έκθεση «Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Κυπριανός, ο Μάρτυς της Πίστεως και της Πατρίδας. Εικόνες και κειμήλια από τη Φανερωμένη». Στην έκθεση παρουσιάζονται εικόνες και κειμήλια που δωρήθηκαν στον ναό της Φανερωμένης από τον ίδιο τον αρχιεπίσκοπο Κυπριανό ή άλλα που σχετίζονται με αυτόν.

Ο αρχιεπίσκοπος Κύπρου (1810-1821) Κυπριανός ο Μαχαιριώτης ήταν ένας από τους σημαντικότερους αρχιερείς των χρόνων της Τουρκοκρατίας. Ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματά του ήταν η ίδρυση της ελληνικής Σχολής Κύπρου το 1812, η οποία αργότερα μετεξελίχθηκε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο Λευκωσίας. Ο αρχιεπίσκοπος Κυπριανός μνήθηκε στη Φιλική Εταιρεία, γι' αυτό όταν ξέσπασε η Ελληνική Επανάσταση το 1821 συνελήφθηκε μαζί με άλλους αρχιερείς και προκρίτους του νησιού και εκτελέστηκαν όλοι μαζί στις 9 Ιουλίου 1821. Με τις εκτελέσεις, ο τότε Οθωμανός διοικητής του νησιού Κιουτσιούκ-Μεχμέτ στόχευε στην αποτροπή εξέγερσης του ελληνικού στοιχείου στην Κύπρο και στη διαρπαγή των περιουσιών των εκτελεσθέντων.

Το λείψανο του Κυπριανού, μαζί με εκείνα των σφαγιασθέντων κληρικών και ορισμένων λαϊκών, τάφηκαν στον περίβολο του ναού της Φανερωμένης. Το 1930 τοποθετήθηκαν σε καλλιμάρμαρο Μανωλαίο στην αυλή του ναού και από το 2020 με την ευκαιρία των εορτασμών για τα 200 χρόνια από το μαρτύριό τους σε περίτεχνη λειψανοθήκη εντός του ναού της Φανερωμένης.

Ο αρχιεπίσκοπος Κύπρου Κυπριανός σχετίζεται με τις εικόνες του αγίου Φανουρίου (1817), του Εσταυρωμένου, των Λιπηρών, Θεοτόκου και αγίου Ιωάννη Θεολόγου (1820), και του αγίου Τρύφωνος (1820). Επί των ημερών του ιστορήθηκε και η εικόνα

Ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Κυπριανός
(1756 - 1821). Ανάστατος Μοτίης
(2018), Αίθουσα Κεμηλίων Ι. Ν.
Παναγίας Φανερωμένης

του Αγίου Παντελεήμονος (1814). Τα έργα αυτά ακολουθούν την τεχνοτροπία της Σχολής του Ιωάννη Κορνάρου του Κρητός.

Οι μορφές του Εσταυρωμένου, της Θεοτόκου και του αγίου Ιωάννη Θεολόγου είναι περικεκομμένες ώστε να δίνουν την εντύπωση του πραγματικού και εισάγονται στα χρόνια της αρχιερατείας του Κυπριανού. Χαρακτηριστική είναι και αφιερωματική επιγραφή επάνω στον σταυρό, ΥΜΝΩ ΣΕ ΛΟΓΕ / ΠΡΟСΚΥΝΩ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ ΣΟΥ / ΡΥΟΥ ΠΑΘΩΝ ΣΟΝ ΠΟΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΛΑΟΝ ΣΟΥ / ΚΥΠΡΙΑΝΟΝ ΣΥΝ ΤΟΥ/ ΤΟΙΣ ΤΟΝ ΥΜΝΩΔΟΝ ΣΟΥ / ΑΩΚ.

Το αργυρό αρτοφόριο με τις ανάγλυφες σκηνές του Μυστικού Δείπνου, της Ανάστασης και της Σταύρωσης στο κάλυμμά του, καθώς και της Παναγίας Φανερωμένης στην εμπρόσθια πλευρά έγινε το 1819 επί Λεοντίου, προφανώς του Οικονόμου του ναού, ο οποίος βρήκε μαρτυρικό θάνατο στις 10 Ιουλίου 1821.

Η συλλεκτική αφίσα με τον αρχιεπίσκοπο Κυπριανό είναι σχεδιασμένη με βάση το πορτρέτο του ως ιερομόναχο, το οποίο βρίσκεται στη Μονή Μαχαιρά. Τυπώθηκε στη Ελλάδα το 1926 από τον Ερασιτεχνικό Όμιλο «Αισχύλος» Στροβόλου.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το χαρτώο σχέδιο του Μανσωλείου των Κυπρίων Εθνομαρτύρων με τη χρονολογία 9 Ιουλίου 1929 και κάτω με κιννάβαρι η υπογραφή του αρχιεπισκόπου Κυρίλλου Γ', ο οποίος το ενέκρινε. Με βάση το σχέδιο αυτό το 1930 κατασκευάστηκε από τον Αθηναίο γλύπτη Γ. Δημητριάδη από μάρμαρο Πεντέλης το Μανσωλείο, το οποίο βρίσκεται στα ανατολικά του ναού της Φανερωμένης.

Κείμενο και επιμέλεια έκθεσης:

Δρ Χριστόδουλος Χατζηχριστοδούλου, Βυζαντινολόγος

ISBN 978-9963-9749-3-1

Ιερός Ναός Παναγίας Φανερωμένης
Τ. Θ. 21637, 1511 Λευκωσία - Κύπρος
Τ: +357 22 673 296, +357 22 660 761
Φ: +357 22 672 321
E: phanerom@logosnet.cy.net